

8. ROČNÍK, ČÍSLO 3/2018

FACTUM

ČTVRTLETNÍK MUZEA VYSOČINY JIHLAVA

Jak se dokumentují zvony?

Každý zvon je třeba detailně dokumentovat, tedy popsat, identifikovat a rozluštit případné texty, výzdobu, datací a...

pokračování na straně 12.

O slunečních hodinách
v našich sbírkách...
se dočtete na straně 5.

O dobré náladě

Celý život se setkáváme s lidmi, kteří nám do něj něco přináší. Ať už jde o spolužáky, kolegy či kamarády, vždy jde ve své podstatě o naše přátele. Drtivá většina setkání a kontaktů se děje v kladném duchu za vyzářování pozitivních energií. Přicházejí sice i taková rána, kdy se probudíme a bez zřejmého důvodu máme prostě špatnou náladu. A když k tomu přidáme nějaké pracovní resty, blížící se termíny a jiné stresy, moc pěkně ten den neužijeme. Leč každý má právo na to mít špatnou náladu, ovšem je třeba ji brát pouze jako krátkodobou špatnou náladu a nenechat se jí pohltit.

V jednom blogu, co jsem kdysi četl, napsala autorka: „Je zajímavé sledovat, jak se spolu s naší náladou a životním stylem mění také naše okolí a lidé, se kterými se stýkáme. Když jsme zamilovaní, rádi se stýkáme s páry, které jsou také šťastné, abychom mohli společně sdílet ty krásné chvíle. Pokud se, i napří-

klad proti své vůli, staneme tzv. single, raději zajdeme na kávu s někým, kdo je spokojený sám se sebou a necháme se jeho stylem života inspirovat a motivovat.“

Je to tak. Prostě přitahujeme k sobě jen ty lidi, kteří odpovídají naší současné situaci, nebo jsme jimi přitahováni. Důležité je, že vskutku bezproblémové vztahy navazujeme a prohlubujeme zpravidla ve chvílích duševní pohody a rovnováhy. Tedy tehdy, kdy z nás vyzářuje radost, štěstí a spokojenost.

Před pár dny skončilo léto, jak astronomicky, tak meteorologicky. Bylo krásné a úžasně dlouhé. Všichni jsme opálení, odpočati, radostní a spokojeni. Je to čas na prohlubování našich přátelských vztahů a spolupráce. Kéž nám to vydrží co nejdéle, nejlépe až do dalšího léta.

Pavel Bezděčka

100 let republiky pohledem filatelisty

Muzeum Vysočiny Jihlava otevřelo svým návštěvníkům v pátek 21. září 2018 výstavu, kterou se opět vracíme k letošnímu velkému výročí vzniku samostatné Československé republiky, tentokrát z poněkud specifického pohledu. Výstava nese název *100 let republiky pohledem filatelisty* a byla připravena ve spolupráci s jihlavským *Klubem filatelistů 06-40 Vysočina*.

Filatelie se řadí k prestižním sběratelským oborům. Není to ovšem pouze shromažďování známek a dalšího filatelického materiálu. Je to zároveň obor, který se zabývá studiem tohoto materiálu od jeho vzniku v tiskárnách cenin přes distribuci až po jeho vlastní využívání. Kromě odborného zkoumání filatelisté své sbírky také rádi prezentují odborné i široké veřejnosti formou soutěžních či propagačních výstav. Touto výstavou chceme filatelii, její sběratelské obory a sbírané předměty veřejnosti představit. Zároveň však na výstavě objevíte různé exponáty, které dokumentují stoleté výročí republiky – např. exponáty věnované prezidentům Československa a České repub-

liky, porovnat můžete známkovou tvorbu v různých obdobích a připomenout si poštovní historii Jihlavy. Samotné exponáty doprovázejí také textové panely, kde se dozvíte další zajímavé informace o poštovních známkách a poštovním provozu v uplynulých sto letech a potěšit se můžete pohledem na nejkrásnější československé a české známky, které získaly ocenění v mezinárodních soutěžích.

Tato výstava je zároveň připomenutím 95 let od založení *Klubu českých filatelistů v Jihlavě*, který byl předchůdcem dnešního *Klubu filatelistů 06-40 Vysočina*.

V prostorách malého výstavního sálu v přízemí expoziční budovy muzea bude k vidění od 18. listopadu.

Ludmila Moržolová

254 historických pohlednic Jihlavy

Muzeum Vysočiny Jihlava v letošním roce uspořádalo téměř celoroční výstavu *100 let republiky – očekávání, naděje a skutečnost*. Jednou z doprovodných akcí je i výstava *254 historických pohlednic Jihlavy*. Na sedmnácti panelech lze porovnávat vzhled i postupnou změnu tváře města. K vidění jsou reprodukce dobových pohlednic s kresbami, litografickými tisky i fotografiemi města, náměstí a ulic i pohlednice zachycující různé oslavy, významné události či místní zvyky. Nejstarší pohlednice jsou z konce 19. století a ty ještě nedávno posílané jsou ze sedmdesátých let minulého.

Výstavu je možné zhlédnout od pátku 5. října do neděle 25. listopadu 2018.

Martin Kos

Photographia Natura 2018

Letí to, letí! Letos jsme vyhlásili již patnáctý ročník oblíbené fotosoutěže, která se (stejně jako minulý rok) koná pod záštitou náměstkyně hejtmana Kraje Vysočina, Ing. Jany Fischerové, CSc.

Tématem patnáctého ročníku jsou *Květy, listy, plody – všímáme si detailů*.

Slovníkem botaniků lze květ stručně definovat jako orgán semenných rostlin, který jim slouží k pohlavnímu rozmnožování. List jako postranní vegetativní zelený orgán rostlin, který je omezeného růstu a zpravidla do plochy rozšířený. Plod jako rostlinný orgán obsahující semena. Běžný smrtelník vidí květy, listy i plody jako nejkrásnější ozdoby přírody. Jejich barvy, tvary a vůně vyvolávají v lidech líbezný pocit a potřebu se jimi obklopotvat. Ovšem fotografové to vidí trochu jinak.

Vidí nejen barevné škály květů, ale i jejich složitou strukturu, hloubku kalichů, drobné chloupkování či ojínění a všímají si i květů titěrných a zdánlivě nanicovatých. Vidí složitou nervaturu listů, pilovitost okrajů či barevné a strukturální změny ke konci sezóny (o kráse listů kapradin ani nemluvě). Tíse žasnou nad strukturou povrchu plodu ořechu, panenskou hladkostí čerstvě vyloupaného kaštanu či nad exotickým vzhledem oplodněných měchyřků mochně židovské či černuchy rolní.

Věřím, že porota bude mít těžkou úlohu při výběru nejlepších fotografií!

Uzávěrka příjmu fotografií je stanovena na 11. listopadu 2018. Komise bude rozhodovat 3. prosince 2018.

Vernisáž výstavy se uskuteční v pátek 7. prosince 2018.

Výstava bude otevřena až do neděle 3. února 2019 a následně bude zapůjčena do Horácké galerie v Novém Městě na Moravě.

Pavel Bezděčka

Výstava 100 let republiky

Výstava, která se koná od 1. října 2018 ve vstupní síni telčské historické radnice, připomíná vznik Československa jako zásadní moment v české historii. Při této příležitosti jsou připomenuti legionáři, kteří měli lví podíl na vznik státu a mezi nimiž byli také telčští rodáci. Na sklonku války se v Telči konala velká národní manifestace na podporu vzniku samostatného Československa. Hlavním iniciátorem byl poslanec a předseda *Svazu říšských poslanců českých* František Staněk. Ke shromážděným 20 000 účastníkům na telčském náměstí tehdy promluvil politik Vlastimil Tusar a Václav Klofáč. Shromáždění podpořili také přítomní zástupci Poláků a jižních Slovanů.

Část výstavy je věnována Tomáši G. Masarykovi a Rastislavu Štefánikovi a také státním symbolům, které zůstávají dnes opomenuty, a málokdo si dnes uvědomuje, co vlastně znamenají.

Na výstavě je rovněž zmíněn i žulový monolit, vytěžený v Mrákotíně a převezený na Pražský hrad, kde byl 28. října 1928 slavnostně odhalen k desátému výročí vzniku republiky.

V tomto roce také navštívil Telč prezident republiky a do městské kroniky se zapsal zlatým perem, které je na výstavě k vidění.

Můžeme se jen dohadovat, jestli je to osud nebo náhoda, že číslo osm ovlivňuje naše dějiny. Faktem zůstává, že roky zakončené osmičkou jsou pro českou historii zásadní.

Helena Grycová Benešová

Výstava Přírodovědce v muzeu aneb Zeptejte se Johany

Zajímá vás, co dělají muzejní přírodovědci? Pokud ano, tak právě pro vás je určena naše podzimní výstava. Dozvíte se na ní, jak to bylo se vznikem přírodovědného oddělení jihlavského muzea, co skrývají přírodovědné depozitáře, co se děje se sbírkovými předměty, jak vypadají muzejní databáze, co všechno obnáší práce muzejního geologa, botanika či zoologa a také různé zákulisní zajímavosti.

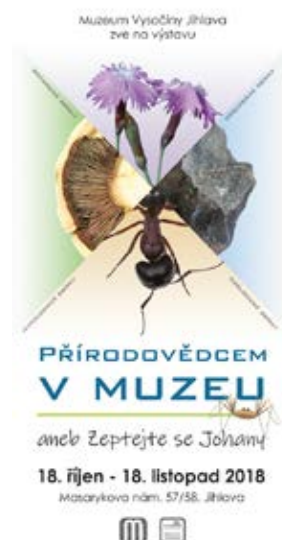
Svérázným průvodcem vám bude Johana, samička sekáče domácího, jejíž rodina obývá kamenné zdi muzea už rovných sto let. Není tedy divu, že má co říci nejen k současnému dění, ale i k tomu, co se v muzeu událo po celou dobu existence našeho samostatného státu.

Top číslem letošního roku je bezesporu osmička, a tak bude výstava otevřena od 18. října do 18. listopadu 2018. Ve čtvrtek 8. listopadu se navíc můžete těšit na doprovod-

ný program, konaný v rámci Týdne vědy a techniky AV ČR. Vzhledem k tomu, že se výstava koná ve výjimečném roce, měla by být také malinko výjimečná. Rozhodli jsme se proto, že tentokrát ukážeme i věci, které za normálních okolností nevystavujeme. A které to budou? To se nechte překvapit.

Podrobnosti najdete na webových stránkách našeho muzea (muzeum.ji.cz).

Klára Bezděčková

Muzeum na dlažbě

Ani letos v Jihlavě nechybělo listování letitými kronikami v podobě projektu *Muzeum na dlažbě*. Projekt je určen všem, koho lákají světla a stíny minulosti a kdo rád objevuje, jaké bylo město a jací byli lidé, kteří stejnými ulicemi, jako my dnes, procházeli po dobu bezmála osmi minulých staletí.

Pravidelně po čtyři za sebou jdoucí soboty, počínaje 8. zářím, se účastníci v odpoledních hodinách sešli na náměstí před Muzeem Vysočiny Jihlava. V Parku Gustava Mahlera se pak odehrálo divadelní představení, pokaždé jiná divadelní mikrohra na motivy příběhů z městských kronik, v podání studentů SUPŠ Helenín. Postupně tak mohli účastníci zhlédnout příběh středověký o hrnčířské směle a stříbrném pokladu, příběh rene-

sanční o krásné lazebnici, nesmrtelných kletvách a ulívání zvonu, příběh barokní o velké lásce, skleněné kuličky a ďábelském Österlingovi a příběh z věku páry o pomnicích, zapomnicích a tramvajové trati. Po každém představení, jako již tradičně, následovala komentovaná procházka, při které městem a jeho minulostí provázela Mgr. Silvie Čermáková.

Počasí celé akci přálo, představení se vyvedla a jak bylo patrné ze spokojenosti návštěvníků, *Muzeum na dlažbě* nebylo v Jihlavě naposledy. Těšíme se na další ročník.

Silvie Čermáková

Foto: Dana Oberreiterová – MVJ

Tikot slunečních hodin

V krajíně pozvolna dotikává letní čas. Až přijdou mlhavé dny, budu je zahánět vzpomínkou na sluncem prozářené a rozpálené chvíle letních dnů. Slunce nás nejenom hřeje, dodává nám životadárnou energii, ale po dlouhá staletí jej člověk vnímal i jako svou jedinou časomíru, dělilo jeho činnost na dobu bdění a dobu spánku. Teprve když si uvědomil souvislosti mezi polohou Slunce na obloze a délkou (směrem) vrženého stínu, stvořil první zařízení pro určování času, sluneční hodiny. Jejich nejstarším typem byl svislý obelisk se stupnicí na zemi, tyto první horizontální hodiny s kamennými ukazateli se objevují již ve druhém tisíciletí př. n. l. v Egyptě, Babylónii, Indii a Číně.

V našich končinách se nejvíce vyskytují hodiny vertikální, umístěné převážně na jižních stěnách obytných domů, budov, na stěnách kostelů, zámků, klášterů a kaplí. Například na fasádě zadního nádvoří telčského zámku jsou situované snad nejkrásněji sochařsky pojaté sluneční hodiny v Česku. Pískovcová reliéfní polopostava vladaře drží v pravé ruce žezlo a v levé kovový ukazatel. Jeho stín však putuje po číselníku pouze od osmi do dvanácti hodin, neboť po zbytek dne stíní stěnu s hodinami vysoké, kolmo postavené sousední křídlo. Vytvořil je neznámý autor v roce 1558.

Sluneční hodiny, ovšem ne na budově, jsou i ve sbírce Muzea Vysočiny Jihlava. Kolekce čítá osm vzácných exemplářů cestovních hodin, převážně rovníkové z mosazi či destičkové (diptychové) ze dřeva. Určil je odborník, specializující se na sluneční hodiny již téměř dvacet let, Ing. Jiří Fomín z Umělecko-průmyslového muzea v Praze. Upřesnil popis, rozluštil nápisy, vysvětlil postup měření. V některých jeho charakteristikách je uvedena i historie hodin, především doba vzniku a jejich zhotovitel, u některých je odkaz na odbornou literaturu.

Samostatnou kapitolou bývají nápisy na hodinách, mnohdy odkazující na smysl či pomíjivost lidského života.

Dva, na první pohled stejné exempláře, překvapí zajímavou souvislostí a příběhem. Jedná se o cestovní sluneční rovníkové hodiny s mosaznou osmihrannou základní deskou s ornamentální výzdobou. Uprostřed této desky je busola, na jejímž dně je vyryta osmisměrná růžice. Směry na světové strany jsou označeny zkratkami latinských názvů SE (Septentrio – sever), OR (Oriente – východ), ME (Meridies – jih), OC (Occidente – západ). Naspodu dna busoly je vyryta výška pólu neboli zeměpisná šířka, seznam měst s jejich zeměpisnými šířkami a na konci signatura. Vyrobené byly v německém Augsburgu, signatura výrobce je však různá. A odsud plyne zdroj mnoha zajímavých informací, ke kterým jsem se dostala po svém bádání.

U prvních hodin s inv. číslem Ji-10/ B/123 je signatura I. G. V., která znamená, že zhotovitelem byl Johann Georg Vogler. Víme o něm, že se narodil kolem roku 1720 a zemřel 27. března 1765. Byl původem z mlynářské rodiny v Krafftisriedu. Do Augsburgu se přistěhoval roku 1745 a ve stejném roce se zde také oženil. Výroba slunečních hodin jistě nebyla jediným zdrojem jeho obživy, spíše se zdá, že šlo o přivýdělek. Nejprve provozoval vodní pilu, ale v roce 1748 zakoupil usedlost s palírnou a ještě téhož roku obdržel povolení k vinopalnictví. Za to měl městu složit 300 zlatých, z čehož mu po jeho opakované žádosti bylo později 100 zlatých odpuštěno. Po Voglerově předčasné smrti prodala vdova usedlost i s palírnou za 3200 zlatých. Hodinářskou dílnu převzal v roce 1766 Voglerův mladší bratr Andreas. Ještě téhož roku se stal měšťanem a uzavřel sňatek s Franciskou Huberovou. V roce 1782 zakoupil dům, v roce 1797 provdal dceru Marii Catharinu za výrobce slunečních hodin Johanna Nepomuka Schretteggera. I tato informace je pro jihlavskou sbírku důležitá. Druhý zmiňovaný exponát (Ji-10/ B/125), je totiž signován právě And Vogl, což značí nikoho jiného než tohoto mladšího bratra. A tak mám jako kurátor sbírky jeden sen: získat hodiny, které vyrobil Johann Schrettegger...

Pokud někdy na svých toulkách uvidíte sluneční hodiny, neváhejte se na chvíli zastavit – pokud Slunce nebude zrovna schované za mraky, můžete se „zaposlouchat do tikotu slunečních hodin“.

Ingrid Kotenová

Nová archeologická expozice v Mohelně

Na sklonku srpna byla v prostorách mohelenské fary otevřena expozice archeologických nálezů a přírodnin mapující historický vývoj Mohelenska. Díky místním nadšencům Radkovi Kopečkovi a Petru Knotkovi se podařilo vystavit nálezy z archeologických výzkumů i sběrů, které jsou datovány od paleolitu až po středověk. Většina artefaktů pochází ze sbírek

Muzea Vysočiny Jihlava, některé nálezy dodali místní sběratelé a na popisu jednotlivých předmětů i panelů má velký podíl Milan Vokáč. V letošním roce je expozice přístupná po předchozí telefonické domluvě s panem Kopečkem na čísle 725 258 699.

Text a foto David Zimola

Příprava expozice na faře v Mohelně

Amfora – pohřební urna z doby bronzové

Archeologické nálezy ze středověku

Pamětní hornický šátek

Když jsem byla malá, nosil nám pošťák denně Rudé právo. Listy to byly velikánské, dobře posloužily k zakrývání nábytku při malování a byly nejlepší na rozdělávání ohně v kamnech i na zahradě. Nikdo je nečetl. Také denně, ale až po večerníčku, usedal k televizi můj tatínek a jeho slova „tak copak nám dneska zase nalžou“ překrývala znělku televizních novin. Občas nám dětem něco přetlumočil tak, abychom tomu rozuměly, a nám bylo jasné, že ve škole to říkat nesmíme. Ještě později večer zaznívala z malého tranzistoráčku znělka Svobodné Evropy a Hlasu Ameriky, a tak jsme vlastně odmala byli vedeni k tomu, abychom informace čerpali z více zdrojů, používali hlavu a nevěřili slepě tomu, co je nejhlasitější, tehdy jediné oficiální. Přestože je to už hodně dávno a dnes je spousta věcí jinak, rozhodně není jednodušší orientovat se ve veřejně dostupných informacích. Nejen lži, dezinformace a mlžení, ale velmi významně i mlčení se nás snaží dotlačit tam, kde nás chce mít. A hodně se to daří. Mám ve své práci to velké štěstí, že se dostávám k informacím přímo od pramene, například když dárce vypoví historii, která se k předmětu váže.

Nejčerstvější je přírůstek do textilní sbírky, jímž je hornický pamětní šátek. Čtvercový šátek je z tkaniny z umělého vlákna s širokým modrým okrajem a potiskem v jasných barvách, na žlutém podkladu kompozice tří kreseb hornických areálů, nápis VELKODŮL ČS. ARMÁDA a stylizované květiny. Pod nápisem je hornický znak. Přinesl jej bělovlasý štíhlý pán, prý by doma ten šátek časem asi vyhodili. Do muzejní sbírky báječný kus,

a protože ke každému předmětu shromažďujeme co nejvíc informací, chtěla jsem pána „vytěžit“. Vyslechla jsem smutný příběh z doby, kdy se s nadšením a písní na rtech budovala naše socialistická republika.

Pan Jan J. (v souladu s GDPR) se narodil v roce 1938. Jako chlapec toužil po létání a coby dobrý sportovec měl i všechny předpoklady, tak se po skončení školy v červnu 1952 přihlásil do leteckého učiliště. To zahajovalo výuku v lednu 1953. Jistá úřednice však zjistila, že by chlapec do té doby nic nedělal, což bylo nepřipustné, a tak hned v září putoval do učiliště hornického, tedy prý prozatím. V patnácti letech začal fárat. Chtěl do výšky, musel do hloubky. Přestup mu nebyl povolen a po vyučení mu dopisem vysvětlili, že tak prestižní povolání – horník – se přece neopouští! Zůstal tedy v podzemí ještě dalších patnáct let. Děle to nešlo, protože z práce ho navždy vyřadila typická hornická nemoc, zaprášené plíce. Pan J. J. na svůj osud nijak nezhral, ale jméno té důsledné dámy si pamatoval. Jeho šátek zůstane němou připomínkou toho, že často jsou události jiné, než jak se prezentují. Proto v poznámce při katalogizaci uvedu, že se dárce stal horníkem proti své vůli, že zaplatil svým zdravím a že neměl svobodu si vybrat. Už tam ale nebude, že zdaleka nebyl jediný a že už je to dnes většinou lidí úplně jedno.

Sylva Pospíchalová

Zoologický seminář Asociace muzeí a galerií 2018

Ve dnech 19. až 21. září 2018 jsme se, jako téměř každý rok, zúčastnili semináře zoologů muzeí a ochrany přírody. Setkání, jež ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií ČR (AMG) a za finanční podpory Ministerstva kultury ČR letos pořádalo Muzeum Karlovy Vary, se tentokrát uskutečnilo v Doupovských horách. Na samý západ naší republiky se sjelo celkem 27 muzejních zoologů z nejrůznějších koutů České republiky.

První den byl jako obvykle konferenční, další dva dny patřily výpravám do terénu. Celkem zaznělo 16 příspěvků, aktivity jihlavského muzea jsme představili v přednáškách zaměřených na průzkum myrmekofauny bývalého vojenského prostoru v Jemnici a na srovnání prezentace muzejních sbírek u nás a v Norsku. Během prvního dne také proběhla volba třetího člena výboru zoologické komise AMG, jímž se stal zaměstnanec našeho muzea Pavel Bezděčka.

Při exkurzích jsme navštívili řadu pozoruhodných míst.

Prvním z nich byl přírodní park Stráž nad Ohří, malebné území s pestrou faunou ryb a mlžů v řece Ohří, sutovými poli a přírodě blízkými bukovými porosty. Setkali jsme se zde také se zástupcem přírodovědného spolku Zamenis, zaměřeného

na studium a ochranu užovky stromové, která v Doupovských horách vytváří jedinečnou izolovanou populaci.

Odtud jsme se přesunuli na Krásný vrch u Hroznětína, nepřehlédnutelné vulkanické těleso, z něhož byly v minulosti dobývány kromě čediče také kaolín, bentonit a uran. Vedle četných geologických jevů tu můžeme spatřit také některé chráněné živočichy, např. raka říčního nebo několik druhů obojživelníků a plazů. Poté jsme se zastavili na golfovém hřišti Olšová Vrata, jež je nejzápadnější lokalitou přirozeného výskytu sysla obecného v Evropě.

V závěru semináře jsme se vydali na pěší túru do národní přírodní památky Skalky skřítků, kde lze kromě zachovalých bučin vidět i odkryv laharových uloženin s unikátními pseudokrasovými jeskyněmi.

Počasí nám po celé tři dny přálo, organizátoři se činili na výbornou, a tak si z akce odvážíme nejen spoustu nových poznatků, ale i pěkné fotografie a také zajímavá faunistická pozorování.

Klára Bezděčková

Konference Archaeologia historica oslavila jubilejní 50. ročník

Již padesátý ročník mezinárodní konference středověku, zaměřené na prezentaci výsledků výzkumů badatelů zabývajících se archeologií a historií středověku i novověku, se konala ve Valticích od 17. do 21. září 2018. Nosným tématem byla *Archeologie přehlížených a interpretace problematických památek*. I tentokrát byly předneseny příspěvky vztahující se k Vysočině: V pondělí 17. září představil kolektiv autorů Petr Hrubý, Matěj Kmošek, Martin Košťál, Karel Malý, Peter Milo a Jakub Těsnohlídek výzkumy důlního centra Buchberg na Havlíčkobrodsku a středověkou úpravnu rud u Koječína na Humpolecku. Ve středu 19. září prezentovali David Zimola a Aleš Hoch archeologické výzkumy středověkých cest, odhalených na dně Staroměstského rybníka v Telči a Jana Mazáčková s Petrem Žažou nejstarší plužiny na území brtnického panství. V pátek 21. září seznámil účastníky konference Pavel Macků s výsledky výzkumu středověkých kovových lahví, zvláště lahve nalezené na hradě Ronovci (okr. Havlíčkův Brod). V době konání konference byly vystaveny také poster o možnostech geofyzikálních metod při lokalizaci původního sídla rodu Strážovců/Hrutovců (Jana Mazáčková a Ondřej Pelikán) a o dělnické kolonii na Starých Horách u Jihlavy (Jakub Těsnohlídek, Petr Hrubý, Martin Košťál, Martina Maršíčková, Šimon Kochan a Petr Duffek). Příspěvky budou publikovány v příštím roce ve sborníku *Archaeologia historica*, který pravidelně odebírá muzejní knihovna.

Součástí konference jsou tradičně i exkurze, tentokrát do blízkého Dolního Rakouska. Ve čtvrtek 20. září jsme navštívili známý středověký opevněný areál v Geiselbergu založený ve 12. století, intenzivně osídlený během vrcholného středověku a opuštěný kolem poloviny 16. století. Prohlídka pokračovala románskými kostely v Michelstettenu a Oberleisu, nad nímž se tyčí Oberleisberg, osídlený již v pravěku, v době římské a ranné době dějinné. Dostatečné množství času bylo věnováno prohlídce archeologické expozice na zámku v Asparn an der Zaya,

v jehož areálu se nachází i rekonstrukce domů od paleolitu po středověk v měřítku 1:1. Exkurze byla zakončena návštěvou zříceniny impozantního hradu Staatz, vybudovaného ve 13. století.

Text a foto David Zimola

Archeologická expozice v Asparn an der Zaya, středověká keramická zásobnice

Zámek ve Valticích – místo konání konference

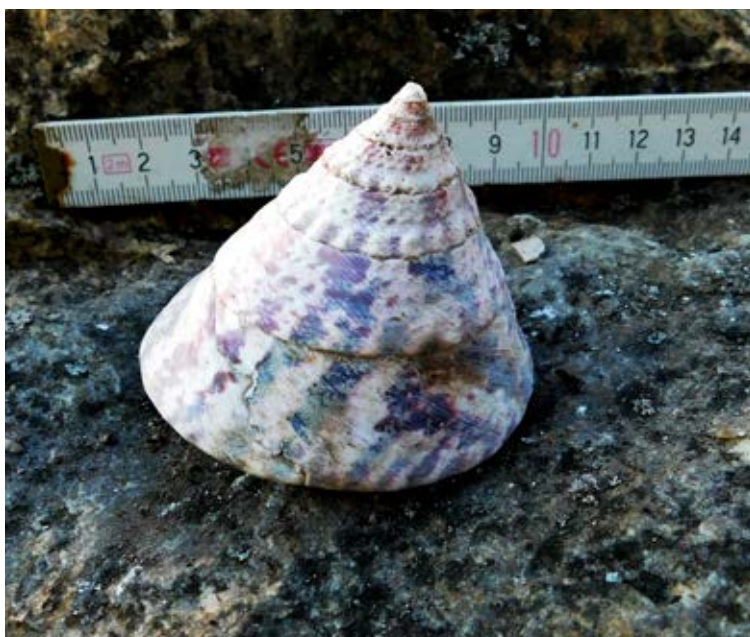
Bývalá konírna valtického zámku – místo prezentace příspěvků

Geiselberg v Dolním Rakousku

Kotouč indický na vysočině

Při záchranném archeologickém výzkumu je možné objevit i kuriózní nálezy, které se k nám dostaly z velké vzdálenosti. To se týká i mořského plže kotouče indického (*Tectus niloticus*), respektive jeho schránek nalezených při opravě ulice Popelínské v Žirovnici.

V průběhu zemních prací na hrázi Hutního rybníka byla v prostoru před bývalým mlýnem odkryta vrstva ulit zmíněného plže, která zde sloužila jako zásyp cesty. Pro obyvatele Žirovnice to není nález nikterak překvapující vzhledem k dlouholeté tradici výroby knoflíků ve městě. Pro čtenáře neznalé historie regionu

je třeba vysvětlit, že na přelomu 19. a 20. století byla v Žirovnici rozvinutá výroba knoflíků z přírodní perleti. Jako surovina se používaly schránky více druhů mořských i sladkovodních plžů. Ty se dovážely i z poměrně vzdálených míst. V začátcích výroby šlo o perleť pocházející z Rudého moře nebo z oblasti Egypta a Panamy, v pozdějších dobách z indopacifické oblasti (Fidži a Tahiti). Ze sladkovodních druhů se používaly ulity a lastury dovážené z Dunaje, Sávy, ale i z Mississippi (USA) a Žluté řeky (Čína). Nalezené schránky jsou typickým odpadem knoflíkářské výroby. Jde o špičku ulity (apex), který již nemohl být dále zpracován. Po obvodě jsou patrné kruhové otvory vyvrtané soustruhem. V zásypu se také nacházely polotovary knoflíků bez dírek a neleštěné.

V současné době se plž kotouč indický chová uměle v klecích pro komerční využití, zejména v pobřežních vodách Austrálie, Indonésie a Vietnamu. Přírodní perleť se využívá spíše pro luxusnější výrobky (bižuterie, knoflíky) a běžné spotřební zboží je z umělých hmot (perleťový polyester).

Text a foto Marek Krutiš

Malý floristický kurz ČBS v Poličce

Ve dnech 8. až 14. července 2018 se v okolí Poličky uskutečnil floristický kurz České botanické společnosti. Ta každoročně pořádá dva floristické kurzy. V prvním červencovém týdnu takzvaný velký, který se jednou za dva až tři roky koná na Slovensku (v letošním létě v Bardejove) a v následujícím týdnu malý, ten pouze v České republice. Tyto floristické kurzy slouží jednak k výuce určování rostlin pro vysokoškolské studenty a středoškolské učitele biologie, osvěžení určování náročnějších taxonomických skupin již zkušenějším floristům a zejména jako floristický průzkum území, o němž jsou současná botanická data poněkud mezerovitá. Kolegové z východočeské pobočky České floristické společnosti se tak rozhodli uspořádat kurz v Poličce, tedy na druhé straně Českomoravské vrchoviny. Celá řada naplánovaných exkurzních tras vedla do Žďárských vrchů, tradiční sběrné oblasti našeho muzea.

V pondělí 9. července jsme tak procházeli trasu z Čachnova do Svatouchu. Svým floristickým složením nás nejvíce zaujala prameniště a fragmenty rašelinišť v nivě potoka Brodek, severovýchodně od Svatouchu. Poměrně hojně zde roste suchopýr pochvatý, charakteristický druh vrchovišť, který je na Jihlavsku velmi vzácný.

V úterý 10. července jsme se účastníky exkurze setkali v Kameničkách, odkud jsme je zavedli na Vojtěchův kopec, vyhlídku nad obcí se zatopeným lůmkem, který hostí pěknou populaci dřáblíku bahenního. Odtud směřovaly naše kroky k mokřadu na břehu rybníka Krejcar a pak již na Chotáry, v rámci Žďárských vrchů ojedinělé svahové louky ovlivněné minerálně obohatěnými prameny a hostícími jinde na Žďársku vzácné společenstvo s dominující ostřicí Davallovou.

Další den jsme pak spolu s manželkou, botaničkou Správy Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy, toho času na rodičovské dovolené a s kolegou z Výzkumného ústavu pícninářského v Troubsku u Brna, procházeli nivu Svatky mezi Českým Herálcem a osadami Kocanda a Na Placi. Ačkoliv samotný tok Svatky je zde zregulován do umělého koryta, v okolní nivě se zachovala společenstva rašelinných a pcháčových luk a smilkových pastvin. Podařilo se nám zde ověřit výskyt několika ohrožených a chráněných druhů rostlin a nově jsme pro toto území našli druh minerálně bohatších rašelinišť, suchopýr široolistý. Zajímavý byl i nález porostu mrkvovité rostliny, všedobru horského. Jeho vlastní jsou Alpy a uvádí se, že jinde je svým

rozšířením vázán na bývalé německé obyvatelstvo, kterým byl používán jako léčivka. Celé toto území vyžaduje ještě další průzkum a velmi vhodná by byla přísnější ochrana a péče.

Poslední den jsme se pak zúčastnili exkurze na botanicky asi nejznámější lokality Žďárských vrchů, do Národních přírodních rezervací Dářko a Radostínské rašeliniště v blízkosti rybníka Velké Dářko, kde na jediném místě Českomoravské vrchoviny roste borovice blatka.

Text a foto Jiří Juříčka

Všedobr horský

Niva Svatky jižně Herálce s vrbou rozmarýnolistou v popředí

Jak se dokumentují zvony?

Na tuto jednoduchou otázku se dá (po vzoru Karla Čapka) i jednoduše odpovědět „Řeknu to rovnou: těžko!“. Muzeum uspělo s žádostí o finanční podporu víceletého projektu, který se zabývá dokumentací, výzkumem a ochranou zvonů na Vysočině – o tom jsme si dovolili informovat v předchozím čísle *Musea Factum*. Jak taková dokumentace reálně probíhá, to si dovolíme popsat nyní.

V přípravné fázi je samozřejmě nutné nejdříve zjistit, zda v daném místě vůbec nějaký zvon je a pokud ano, domluvit si k němu přístup. Tato, na první pohled jednoduchá činnost, vyžaduje často až detektivní schopnosti a široce rozvinuté komunikační a diplomatické kompetence. Dopátrat se, kdo spravuje nebo vlastní malou kapličku či zvoničku, může být komplikované – ovšem překonat (pochopitelnou) nedůvěru takto vypátraného člověka k poskytování informací, je komplikované vždy a velmi. Pro představu: průměrně na jedno zvonové stanoviště potřebujeme tři telefonáty. Pokud bude každý trvat tři minuty, je to – při předpokládaném počtu 1000 dokumentovaných míst – 9000 minut, tedy asi 150 hodin souvislého telefonického rozhovoru.

Přímo v terénu je prvním a často i největším problémem se k dokumentovanému zvonu fyzicky dostat. Opakované výstupy s žebříky a několika kilogramy další výstroje po strmých, notně ošlapaných, kluzkých a točitých schodištích ve věžích, jsou tou příjemnější, i když fyzicky namáhavou činností. Běžné je však dosahování potřebných výšek pomocí žebříků, ať už našich vlastních nebo místních (jejichž kvalita a stabilita je nepřímo úměrná jejich stáří). Nejvyšším stupněm této činnosti jsou akrobaticko-jogínské výkony při lezení po trámech zvonových stolic a při pokusech protáhnout se s vybavením mezi konstrukčními prvky věží a zvoníc. Několikrát už v obzvláště kritických situacích došlo i na jistění pomocí úvazků, lan a karabin. To všechno probíhá v šeru nebo tmě, pod rozpálenými střechami a za asistence vos a sršňů. Naším největším nepřítelem jsou ale holubi a netopýři. Souvislé vrstvy exkrementů a holubích mumií v některých lokalitách dosahují tloušťky i několika centimetrů a vše je vysušeno tak, že při sebemenším pohybu se zvedají oblaka prachu.

Po fyzickém kontaktu s objektem našeho zájmu – zvonem – začíná teprve vlastní práce. Každý zvon je třeba detailně dokumentovat, tedy popsat, identifikovat a rozluštit případné texty, výzdobu, dataci a zvon detailně proměřit. K dokumentaci zvonového stanoviště patří i charakteristika srdce zvonu, případného pohonu zvonu a zvonové stolice. Pořizujeme rozsáhlou fotodokumentaci, v budoucnu dojde u vybraných objektů i na 3D scany. U historicky nebo i jinak zajímavých zvonů pořizujeme také zvukovou nahrávku. Tu vyhodnocuje odborník – muzikolog, jak s pomocí speciálního SW, tak i na základě vlastního sluchu a zkušeností. Z řady zvonů odebíráme z povrchu vzorky korozních produktů a u nejvýznamnějších zvonů se budeme zabývat také jejich materiálovým složením. Tyto práce jsou pochopitelně nedestrukční, podmíněně využitím moderních analytických metod. Pro provoz zvonů je důležitým údajem poměr tvrdosti srdce zvonu a vlastního zvonu – také tyto údaje jsou předmětem našich měření.

Samostatnou kapitolou při dokumentaci je odhalování případných závad v celém zvonovém mechanismu. Běžně se setkáváme se špatně zavěšeným srdcem zvonu, které pak vytlučká zvon, nebo právě s velkými výtluky od srdce, které pak hrozí puknutím zvonu. Extrémním příkladem jsou námi zjištěné chybějící a uvolněné čepy, které měly zajišťovat upevnění zvonu.

Dokumentace jednoho zvonu v terénu je různě časově náročná: závisí to na podmínkách přístupu i na komplikovanosti vlastní dokumentace. Obvyklých je 30–45 minut, už jsme ale na jednom zvonu pracovali i několik hodin. A všechny tyto práce jsou vlastně teprve začátkem, jsou dokumentací, tedy shromažďováním dat. Jejich zpracování, vyhodnocení, hledání souvislostí a nových faktů, které z nich plynou, to je už další etapa našeho „zvonářského“ projektu.

Text a foto Karel Malý, Radim Gonda

Hrad Roštejn v létě 2018

Počátkem velkých prázdnin se na hradě otevřely brány nové expozice, určené zejména rodinám s dětmi. Letní provoz se tedy nesl do značné míry ve znamení sžívání se s touto novou instalací a snahou o její propagaci. Úspěch trasy byl nakonec poměrně velký, jen během prázdnin ji navštívilo na 9500 návštěvníků všech věkových kategorií. Těšil nás zvýšený zájem již zmíněných rodin s malými dětmi, pro které je konec konců trasa určena především a kterým jsme podobně jako loni nabídli zvýhodněné rodinné vstupné. V průběhu konce července byla dokončena i instalace věže, kde bylo již o měsíc dříve představeno nové schodiště. V polovině prázdnin přibyla i nová minipozice mapující dějiny hradu, od archeologie v nejnižší části věže až po problematiku požáru těsně pod vstupem na krov, odkud hrad hořel v roce 1915.

Mimo klasického turistického provozu jsme na hradě měli řadu kulturních akcí – například již tradiční vystoupení taneční a bubenické skupiny IYASA, hudební pásma kapel Parta Starýho Hrouze a Swing Trio Telč a také divadelní představení spolku AJeTo Počátky. Vrcholem letní části sezony byla pak Hradozámecká noc – celostátní akce, při které památkové objekty ožívají v netradičním čase. Ani Roštejn se mezi nimi letos neztratil, se svými celkovými 261 návštěvníky se co do návštěvnosti zařadil do první poloviny z celkové stovky zúčastněných památek.

Novým lákadlem na nádvoří hradu, představeným právě během Hradozámecké noci, se pak stal samec výra velkého, kterému jsme dali jméno Bubák. Je k nám zapůjčen ze Záchrané stanice volně žijících živočichů v Telči a není se o sebe již schopen sám v přírodě postarat. Na hradě proto bude plnit vpravdě diplomatickou funkci – u jeho voliéry se mohou návštěvníci dozvědět, jak naložit se zraněným zvířetem nalezeným v přírodě a zároveň bude výr lákat na návštěvu nových přírodovědných expozic.

Stavební práce na dalších částech hradu ani v letních měsících neustaly. Postupně již končí ty bourací a začíná se s restaurováním omítkových vrstev a kamenných prvků. Vznikají také nové stropy a podlahy, čilý ruch panuje i na vnější fasádě hradu směrem do lesa.

S ohledem na postup stavebních prací bude hrad otevřen jen do konce září a příští rok až od začátku května. Mezidobí pro nás ale rozhodně nebude dobou zahálky. Stávající trasa B bude příští rok ještě prodloužena o další místnosti a otevře se celá nová historická expozice na trase A. Pro všechny tyto prostory je potřeba připravit sbírkové předměty, spolupracovat s architekty a instalační firmou, dát dohromady průvodcovské texty a další materiály a věnovat se samozřejmě propagaci hradu. I v tomto jsme již udělali první zajímavé kroky – budeme zapojeni mimo jiné do *Sítě zemědělských muzeí* a časem propagováni i na webu www.lesnipedagogika.cz. Aktivní jsme i na sociálních sítích, třeba na Instagramu www.instagram.com/hradrostejn, kde máme již přes 300 sledujících a další přibývají každým dnem.

Kateřina Rozinková

A je to tady!!!

Někdy v roce 2015 se začalo mluvit o tom, že Státní zámek v Telči bude potřebovat prostory, které dosud obývá muzeum, pro své vlastní potřeby, takže bude nutné se vystěhovat. Oficiální výpověď ze stávajících prostor jsme celkem záhy obdrželi a nezbylo nic jiného než hledat novou střechu nad hlavou.

Verze a možnosti byly vlastně jen dvě – telčská bývalá synagoga nebo domov seniorů. Synagoga byla celkem brzy zamítnuta ze zcela pragmatických důvodů. Oprava a rekonstrukce objektu by byla finančně příliš náročná a navíc prostory jsou poměrně omezené. Domov seniorů je ve vlastnictví města, senioři se budou stěhovat do nového, celý komplex budov bude k dispozici, a tak část bude po nutných úpravách přenechána muzeu. To však nebude možné ihned, takže kancelář muzea s nezbytným zázemím bude umístěna v provizorních podmínkách v bývalé jezuitské koleji, dnes v Univerzitním centru Masarykovy univerzity.

Expozice stávajícího muzea byla v letošním roce ještě do konce srpna přístupná veřejnosti. Sbírkové umístění v depozitáři na zámku jsou zabalené a připravené k převozu do depozitářů v Heleníně. První část sbírek textilu, keramiky a porcelánu již byla odvezena, betlém manželů Vostrých odborně rozebral pan Kamil Andres, který jej před časem restauroval. Je zabalený a připravený k přesunu do univerzitního centra, kam se budou stěhovat také africké sbírky Foitových, knihy a fotografický fond a nábytek z expozice.

Vitríny umístěné u betléma již byly přestěhovány na univerzitní centrum, kde budou sloužit pro příležitostné výstavy a již od dubna zde probíhá výstava Lidové malířny v Telči. V září budou přestěhovány vitríny z expozice, umístěné budou na chodbách univerzity a do nich bude vrácena část sbírek a tím budou zpřístupněné pro veřejnost v nadcházejícím „univerzitním“ mezičase. Jak dlouhé toto mezičase bude, je dnes těžké odhadnout.

Helena Grycová Benešová

Jak jsem se v Turecku divila

Často se divím. Někdy si sice říkám, že už snad o světě vím taky dost a že by mě toho už moc překvapovat nemělo, tak své divení skryju za vědoucí kývání hlavou, ohlídám si, abych neměla otevřená ústa a později si v klidu divné informace přeberu. Aby jako všichni hned nevěděli. Ale teď několik svých letních údivů vylíčím, třeba to někomu taky přijde divné nebo možná zajímavé. Když jsem se (na poslední chvíli) rozhodla pro dovolenou na poslední chvíli, umínala jsem si, že to bude fakt úplně štronz – o práci nula, dění doma i ve světě nula, zájmy o poznávání nula, internet i mobilní spojení s kýmkoli nula, vše ostatní all inclusive. Co taky v hotelu u pláže v Turecku?

DIVENÍ ČÍSLO 1: SIDE

V nabídce výletů bylo městečko Side, a tak jsem se rozhodla oželeť jeden den u moře a z moderního komplexu pro rozmazlené konzumenty se podívat, co že to ti Turci tam mají někde historického. Cílem bylo městečko Side, jehož historie sahá do 7. století před našim letopočtem a nejstarší část dodnes nese ukázky původního antického stavitelství. Pod pálicím sluncem se chodí po více než dva tisíce let staré cestě, bezprostředně lze nahlížet na základy a zbytky původních domů dokonce včetně kousku zdobené mozaiky, na zdi, výklenky, schody. Další kroky pak vedou pár metrů od místa, kde se obchodovalo s otroky, kolem antických lázní a veřejných „konzultačních“ záchodů a rozlehlého amfiteátru s obrovskými branami. Prý tudy vedly i společné kroky randícího Antonia a Kleopatry, ale to může být hoax. Na rozsáhlé lokalitě se tyčí majestátní sloupoví bývalého Apolónova paláce a v okolí jsou zhusta rozmístěny stovky původních stavebních prvků. Přiznám se, že jsem zkoumala, zda jsou tyto artefakty nějakým způsobem označeny, a jsou. Oproti našim archeologickým sbírkám lze ale už zběžným pohledem vysledovat několik zásadních rozdílů – neplatíte vstupné, fotit můžete, co chcete, sahat můžete úplně na všechno, nevyplňujete žádný badatelský list. Na rozdíl od pejsků, kteří si uleví klidně v rohu původní místnosti, mohou návštěvníci zdarma navštívit solidní toalety s teplou vodou, voňavým mýdlem a tak luxusním toaletním papírem, o jakém by se nám v nabídce hromadných krajských nákupů mohlo jen zdát. A taky na roštesijskou kapli jsem intenzivně vzpomínala. Škoda, že tam není k vidění ten archeology nově objevený pozůstatek středověké věžice. Ve staré části městečka Side jsou totiž veřejnosti odhaleny pozůstatky staveb na úrovni dnešních suterénů. Prozatím „jenom“ na ploše dvou ulic...

DIVENÍ ČÍSLO 2: VEŘEJNÁ DOPRAVA

Využili jsme ji pro cestu do nedalekého města. Zastávky sice jsou, ale pokud na autobus z žádaným číslem mávnete jinde, zastaví, přestože jede po tříproudové komunikaci. Jízdné stojí odhadem, třeba jedno euro. To se položí na kus prachovky blízko volantu, jízdenky neexistují. A řidiči jsou v klidu, žádná horká krev. Ten náš během cesty telefonoval, na některých zastávkách předával pravděpodobně svým pomocníkům pár mincí z té prachovky a pak jim mával, skupince cestujících vracel na větší bankovku drobné, když si je předtím zhruba spočítal, a občas otevřel dveře, aby to trochu proluftoval. Když se v jednom okamžiku sunulo několik cestujících k právě otevřeným dveřím v obavě, že se při výstupu možná jenom přibrzdí, jen pozdvihl pravici a důrazně pravil „No panic!“. A potom zastavil.

DIVENÍ ČÍSLO 3: ZÁBAVNÉ HRY

Probíhají u bazénu, konferuje je místní hlavní animátor, který byl prostě cool i happy. Pro soutěž zvanou sumo připravili velkou podložku a dva plastové nafukovací kostýmy, které člověka proměnily v gigantického igráčka. Soupeřům z obleku trčely jen nohy, v plastových trenkách opravdu směšné, ruce po lokty a obličej v hranatém výřezu. Zápas uvedl animátor sdělením jména a státní příslušnosti bojovníků, takže před každým tanečkem zaznělo většinou buď „Mustafa, Turrrrrkíja“ nebo „Sergej, Rrrrrrasíja“. Domácí nastupovali s nadšením, občas trochu zadržovali grimasou, pěstičkami nebo kmitáním směšné nohy. Ti

druzí, jež byli nápadní širokými plecemi, kulatou hlavou s krátkými vlasy a sebevědomým postojem, si jen krátce změřili soupeře. Zápas samotný byl velmi legrační, netrval dlouho. Bohužel jsem zřejmě nepochopila pravidla, protože ať skončil na zádech či mimo vyhrazenou plochu kdokoli, zvítězila celkově vždycky Rrrrrrasíja.

DIVENÍ ČÍSLO 4: TRIČKO K VÝROČÍ

Nejen z vizáže a komunikace bylo zřejmé, že minimálně polovina dovolenkářů přijela z Ruska. Občas jsem si svůj odhad potvrdila i patřičným nápisem na jejich tričkách. Jednou večer jsem musela trošičku čekat, než se muž přede mnou porve s hroznovým vínem, a tak jsem louskala trochu delší nápis azbukou na jeho zádech. Volně přeloženo: „Kdo s mečem vstoupíš do naší země, mečem budeš poučen!“. Když měl talíř konečně plný a při couvání mi šlápl na nohu, omluvně a skoro mile se usmál. I tak se mi sevřel žaludek. Bylo totiž 21. srpna.

DIVENÍ ČÍSLO 5: BEZ FOŤÁKU

Asi bych se neměla divit, že někdy jsou mé domněnky mylné. Když jsem totiž balila kufr, usoudila jsem, že tam toho asi k focení moc nebude. Umění neumím a dokumentovat jednu pláž a cizí těla je k ničemu. Obvykle jezdívám nalahko, neriskuju ztráty a maximálně omezuju všechno, oč bych se musela starat. Takže foťák nebrat, koupím pohlednice. Snad jsem se tedy poučila – už nikdy nepojedu bez foťáku.

Sylva Pospíchalová

Muzeum Vysočiny Jihlava

- Do 25. 11.** **100 let republiky**
– očekávání, naděje a skutečnost
odraz významných přelomových událostí
20. století na Jihlavsku
- 21. 9. – 18. 11.** **100 let republiky pohledem filatelisty**
průřez filatelickou tvorbou uplynulých
100 let
- 5. 10. – 25. 11.** **254 historických pohlednic Jihlavy**
výběr z muzejní sbírky historických
pohlednic Jihlavy, od těch nejstarších až
po ty nedávno zasláné
- 5. 10. – 6. 10.** **IX. výstava hub**
tradiční výstava pořádaná ve spolupráci
s Mykologickým klubem Jihlava
- 18. 10. – 18. 11.** **Přírodovědcem v muzeu**
zajímavosti z depozitářů, techniky
zpracování sbírkových předmětů, zajímavé
osobnosti i vývoj jednotlivých oborů
v průběhu posledních sta let
- 5. – 9. 11.** **Týden vědy a techniky Akademie věd
České republiky 2018**
největší vědecký festival v České republice
se představí také v jihlavském muzeu
prostřednictvím výstavy a sérií vědeckých
kaváren
- 30. 11. – 6. 1.** **Patchwork**
vánoční motivy v náročné textilní technice
- 30. 11. – 6. 1.** **Milé drobnosti**
výrobky amatérských i profesionálních
řemeslníků a výtvarníků
- 7. 12. – 3. 2.** **Photographia Natura 2018**
XV. ročník tradiční fotografické soutěže,
tentokrát na téma Květy, listy, plody –
všímáme si detailů

Kavárna Muzeum

- 2. 10. – 11. 11.** **Banát, život našich krajanů**
výstava fotografií Davida Tesaře
- 13. 11. – 6. 1.** **Hvězdné nebe nad námi:
Patnáct let pod oblohou s Jihlavskou
astronomickou společností**
výběr astronomických snímků, které
vznikly v rámci výuky fotografování oblohy
na astronomickém táboře Jihlavské
astronomické společnosti

Muzeum Vysočiny Jihlava, pobočka Telč

- 1. 10. – 1. 11.** **100 let republiky**
výstava připomínající 100 let české
státnosti v prostorách telčské radnice

ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA!

Zateplení

Muzeum není jen prostor pro exponáty, ale i pracovní prostor pro zaměstnance. A o ty je také třeba pečovat. Proto letos v létě proběhlo zateplení půdního prostoru v budově 55. Až se nás zima zeptá, co jsme dělali v létě – víme, co odpovédět!

Redakce

Museum Factum | 8. ročník, 3/2018
čtvrtletník Muzea Vysočiny Jihlava
MK ČR E 19885
ISSN 1805-0484 (tisk)
ISSN 1805-0492 (on-line)

Vydává: Muzeum Vysočiny Jihlava,
příspěvková organizace,
Masarykovo nám. 55, 586 01 Jihlava
IČ: 00090735, muzeum.ji.cz,
muzeum@muzeum.ji.cz
tel.: 567 573 880

Redakce: Mgr. Ludmila Moržolová
(morzolova@muzeum.ji.cz),
Pavel Bezděčka
(bezdecka@muzeum.ji.cz)

Grafický návrh a DTP: Oldřich Žaluda